

Den här dagen...

Idag, den 25 januari 1782, gick Gustaf III, tillsammans med sin maka drottning Sophia Magdalena och hela Sverige, i väntans tider. Drottningen var för tredje gången gravid. Till sin närmaste vän och förtrogna, Madame de Boufflers, skriver Gustaf denna dag:

Det sägs att drottningen av Frankrike är gravid igen. Jag ber Er berätta om det är sant. Om man säger att drottningen av Sverige är det, kan ni säga att det är sant. Döm om den glädje som er närvaro skulle lägga till den lycka som jag förbereder mig för att känna denna sommar, om drottningen ger mig en son.

Den 1 november 1778 hade Sophia Magdalena efter tolv års äktenskap med Gustaf III äntligen nedkommit med en son, den blivande Gustaf IV Adolph. Drottningen hade hösten 1775 lidit ett missfall, vilket berörde paret oerhört djupt. Dokumentationen kring Gustaf III:s äktenskap är tämligen god, men överskuggas ofta av den ännu idag seglivade ryktesspridningen om Gustaf III:s sexuella läggning och sexuella impotens. Det finns ingen sanning i något av dessa rykten – som spreds av oppositionen och underblåstes av kungamodern själv då hon kände sig förfördelad. Sant är emellertid att det av komplexa orsaker tog hela nio år för kungaparet att lära känna varandra tillräckligt för att få igång ett äktenskapligt umgänge.

Äktenskapet var framtvingat av flera politiska skäl och hade orkestrerats av den inflytelserike hovmannen Carl Gustaf Tessin. Adolf Fredrik och Lovisa Ulrica hade 1751 tvingats acceptera att Gustaf, då fem år gammal, förlovades med den jämnåriga dottern till Fredrik V, i syfte att nå en forsoning med Danmark. I brev från Gustaf framgår hur plågad han var av detta beslut, som tagits över båda kontrahenternas huvuden. Gustaf böjde sig tillslut, på grund av plikt känsla gentemot folk och nation. Till sin förtrogne, kammarherren Nils Adam Bielke, sänder Gustaf 1765 ett brev om sina bryderier och utgjuter sin ångest över känslan att vilket beslut han än tar blir fel för någon. Han räds att offra sin personliga lycka samt att gå emot såväl föräldrarnas som partiernas och folkets vilja. Gustaf visste, att hans protester var lönlösa, och han visste, att han som blivande statschef aldrig kunde låta sina personliga önskningar gå före den allmänna viljans. Han rättade sig efter beslutet och 1766 mötte han sin brud i Helsingborg.

Även om äktenskapet av många olika skäl aldrig blev lyckligt, gladdes de båda åt varje grossess. Av Gustafs brev framgår klart att faderslyckan var Gustafs sanna lycka, men han fick endast uppleva den en gång. Han engagerade sig djupt i sonen Gustaf Adolfs uppfostran och utbildning, tog med honom på resor och teaterföreställningar och diskuterade med honom upplysningens kärnfrågor och en furstes plikter.

I det ovan citerade brevet anas den stora glädje Gustaf kände inför hoppet om ytterligare en son och arvinge. Glädjen blev total när Sophia Magdalena den 25 augusti 1782 nedkom med en efterlängtd andra son, en prins som döptes till Carl Gustaf och utnämndes till hertig av Småland. Lyckan grusades emellertid snart, när denne plötsligt och tragiskt avled den 23 mars 1783, endast sju månader gammal.

Elias Martin, hertigen av Smålands dop, 1782, Nationalmuseum, NMGrh 3060

Äktenskapet klarade inte denna motgång. Gustaf och Sophia Magdalena gled ytterligare isär och levde mer eller mindre separata liv fram till Gustafs död 1792.

Den lille prinsen begravdes i en kopparkista i Gustavianska gravvalvet i Riddarholmskyrkan.

Prins Carl Gustaf, porträtt av Gustaf Lundberg i Statens porträttsamlingar, Gripsholm. Wikimedia Commons

Jennie Nell, ordförande i Sällskapet Gustaf III

Referenser:

Citatet ur Brev till Mme de Boufflers, den 25 januari 1782, i Vivie Aurélien (red.), *Lettres de Gustave III à la comtesse de Boufflers et de la comtesse au roi de 1771 à 1791*. Imprimerie G. Gounouilhou, Bordeaux, 1900, s. 233. Översatt av Marianne Molander Beyer